

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Het nieuwe is er al

Zo is dan wie in Christus is een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen. (2 Cor. 5 : 17)

Dr F. A. Schaeffer vertelt in één van zijn boeken iets over een grafsteen die iemand neergezet heeft, ergens aan de kust van de oceaan in Californië. Er staat onder meer op:

De oceanen stierven in 1979.

De Here heeft gegeven,

de mens heeft genomen,

de naam des mensen zij vervloekt.

Met zoiets mag je bij de mannen van Greenpeace op bijval rekenen. De dood van de oceanen is er alleen wat laat gedateerd.

Ik weet wel: het is allemaal in een enorme stroomversnelling geraakt.

In mijn jongensjaren zwom je nog in elke boerensloot en nu bekijk je argwanend het zwembad, maar toch: de oceanen gingen al eerder dood.

Al heeft de Here God he^{re} in zijn goedheid allemaal sterk vertraagd: de oceanen gingen dood tegelijk met de mens. Ik bedoel dood dan in de bijbelse zin van: dood in zonde en misdaden. Voor de andere geschapen dingen betekent dat: aan de vruchteloosheid onderworpen en dienstbaar aan de vergankelijkheid.

Wij zouden er de schepping een enorme dienst mee bewijzen als wij een goed zicht zouden behouden op de verhouding tussen de dood van de mens en de dood van de rest van de schepping.

Er varen soms toch wel vreemde gedachten door de mensheid over de geschapen dingen. Ook door christenen. Ik denk aan dat verschrikkelijke Gezang 400, waar God wordt geloofd om zuster maan, broeder water en moeder aarde en zelfs om zuster dood. Een hymnologisch bedrijfsongeval is dat. De wind is mijn broeder niet en de aarde is niet mijn moeder en de dood zeker niet mijn zuster. Wat wind en water en maan met mij gemeen hebben is dat wij tot dezelfde schepping behoren.

Is de relatie in Gezang 400 mij

DOOR J. KRANENBURG ROLDE

dan te nauw, de afstand te klein? Liever zeg ik dat de afstand hier te groot is. Zelfs als we de mens 'kroon der schepping' noemen begrijp ik dat wel, maar ook dan suggereren we een te grote distantie.

De relatie tussen mens en schepping is eerder die van wortel tot plant. Elke huisvrouw met een vensterbank weet dat haar dierbare planten ten dode zijn opgeschreven als hun wortel dood is.

Zo is het gegaan tussen de mens en de schepping. De mens heeft zich 'van God die zijn ware leven was, door de zonde afgescheiden' (Ned. Gel. Bel.) en zo de dood gevonden. En met hem de gehele schepping. Dat het aardrijk door de Here God is vervloekt is maar niet een door de Here God daaraan toegevoegd oordeel om het kwaad dat de mens bedreef, maar zo zat de schepping in elkaar. Gaat de wortel dood, dan gaat de plant dood. Er bestaat oorzaaklijk verband tussen de dood van de schepping en de dood van de mens.

Ik weet wel: deze dingen laten zich ook met andere woorden

zeggen. Je kunt hier spreken over het verbond, waarin aarde en hemel met de mens zijn betrokken. En wortel en plant doen hier dienst als beelden, maar toch: beelden die een werkelijke stand van zaken recht doen. En had de mensheid die stand van zaken altijd in het oog gehouden, dan zou Greenpaese vermoedelijk nooit in het leven zijn geroepen.

* De mens zou God gezocht hebben en de gehele schepping zou daarmee zijn gediend. De schepping zelf heeft er, zoals Paulus ons vertelt, besef van dat zij er bij gebaat is dat de mens bij God het leven zoekt, daarom wacht zij reikhalzend op het openbaar worden der zonen Gods.

Omdat de dood in de mens greep kreeg op de gehele schepping moet het verlossend werk van God ook radikaal zijn. In het woord radikaal zit het woord radix (= wortel). In de herschepping voorziet de Here God de schepping van een nieuwe wortel. Het O.T. is er om ons te vertellen hoe de Here dat probeert met de mens. Het O.T. is het verhaal van onze mislukkingen.

Toen is God nog één keer opnieuw begonnen in zijn Zoon. 'God van zegen, onzentwegen hebt G' Uw Zoon geplant.'

In Christus kreeg de gehele schepping een nieuwe wortel. Niet maar de mensheid, maar de gehele schepping. De mens heeft de ontzettende mogelijkheid om het leven dat er voor Hem is in die nieuwe wortel af te wijzen, maar wie in Christus is, is een nieuwe schepping.

Wat veelzeggend is dat woord schepping hier.

Niet maar een nieuw schepsel. Dat zou alleen zeggen dat er hier en daar, los van elkaar nieuwe stukjes schepping op aarde aanwezig zijn, maar wat heeft de gehele schepping daaraan? Wat zegt dat in verhouding tot de grondeloze nood waarin nu het geschapene verkeert?

Inhoud

- 41 Ds J. Kranenburg,
Het nieuwe is er al
- 42 Ds H. J. van der Kwast,
De eenheid van de kerk:
een vergeten hoofdstuk?
- 43 Ds J. Vonkeman,
Zuid-Afrika, wat is er
aan de hand? (1)
- 44 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 45 D. W. L. Milo,
Reagan en nationale be-
kering
- 46 Drs A. Keizer,
De betekenis van de re-
formatorische beweging
van de jaren '30 voor het
Gereformeerde leven (3)
- 47 Prof. ds D. Holwerda,
1 Timotheüs 2 en Nu-
meri 30

Maar in Christus is er een nieuwe schepping.

Met minder dan scheppend handelen kon God niet toe. Het nieuwe kon niet gemaakt worden uit restanten aan goede dingen die nog in de mens over waren gebleven.

Dat is het vermoeiende op het gebied van alle mensswetenschappen.

Algemeen gaat men er van uit dat zij ruimte moet maken voor het goede dat de mens in zich heeft, maar zo komt er niet iets dat werkelijk nieuw is.

Het nieuwe moest van God komen. Niet uit delfstoffen in de mens. Want los van zijn wortel is de mens echt dood. 'Hartstikke dood' heb ik in een preek gezegd. Merkwaaardig dat we dan even schrikken van hartstikke maar niet zo erg van dood.

'Het oude is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen.'

Hoor ik dat nu goed?

De apostel komt niet terug op wat hij zei over de nieuwe schepping, maar hoor ik nu goed dat het vervolg wat voorzichtiger klinkt: het nieuwe is gekomen.

Meer niet. Het gaat wat in de richting van de woorden die God sprak door Jesaja: (en waaraan Paulus vermoedelijk ook wel dacht): 'zie, Ik maak iets nieuws; nu zal het uitspruiten; zult gij er geen acht op slaan?'

Ook bij Jesaja zijn het voorzichtige woorden, die God spreekt: het spruit uit. Je moet er wel op letten.

Want het oude is voorbijgegaan en we nemen dat ernstig, maar wat heeft dat de schijn tegen. Soms schijnen dood en verderf en mislukking en zonde machtiger dan ooit.

Toch is het anders geworden op aarde.

Zoals het leven in de laatste oorlogswinter het leven anders gekleurd werd doordat we wisten: de bevrijding is er al, het front ligt al in onze zuidelijke provincies. Soms kwam er iemand door de linies. Dan kreeg je chocolade of cigarettens. Tekenen van de bevrijding.

Naar zulke tekenen mag je nu toch zeker zoeken?

Ik bedoel niet in tekenen die wij proberen op te richten, maar dingen waarvan we beseffen: dat kwam niet van ons. We hadden dat niet in ons, maar 'dit alles is uit God'. Dan spruit de nieuwe schepping toch uit, heel dicht bij, in je eigen leven? En is het geen feestelijke gedachte en moedgevend ook om te weten dat nieuwe leven is voor de gehele schepping bedoeld. Dan moet het toch mogelijk zijn om de ondergangstemming van nu te ontkomen?

'Open ogen, open oren om al uw tekens te verstaan' (Gez. 479), die hebben we wel nodig.

~~~~~

ROEM

Roem fnuikt de kracht waaraan hij zich ontbrandt —

Zie ervan af: rang, graden allerhand,

zie ervan af: voorkom dat gij — als 't laat wordt —

zo leeg blijft als een volle prullenmand.

A. Roland Holst

~~~~~

De eenheid van de kerk: een vergeten hoofdstuk? (1)

Het wil niet zo erg met het oecumenisch streven in onze dagen. De Wereldraad van Kerken is wel regelmatig in het nieuws met allerlei uitspraken over maatschappelijke en politieke vragen, maar leeft meer aan de top van de organisatie dan aan de basis.

**DOOR
H. J. VAN DER KWAST
HEERDE**

In ons land zijn de Nederlands Hervormde en de Gereformeerde Kerken samen op weg gegaan en hebben deputaten een concept verklaring van overeenstemming ten aanzien van het samen kerk zijn gepresenteerd, maar in de plaatselijke kerken is nog niet veel van een komende vereniging te zien.

Wat onze eigen kerken betreft zijn er de laatste jaren weinig vorderingen in de verhouding tot de Christ. Gereformeerde Kerken te bespeuren.

Er zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen.

De geest van de tijd gaat aan de kerken niet voorbij.

In alle kerken doen zich moeiten voor, die veel aandacht en zorg vragen, zodat men de handen vol heeft aan het eigen kerkelijk leven.

Het is voor een mens niet gezond wanneer hij steeds met zichzelf bezig is en geen aandacht heeft voor anderen.

Evenzo is het niet gezond, wanneer we in het kerkelijk leven steeds in eigen kleine kring ronddraaien.

Wanneer we met de kerk van alle eeuwen geloven dat de Here Jezus Christus zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, vergadert, zullen we in de gebrokenheid van het kerkelijk leven blijven zoeken en streven naar de eenheid van al de zijnen.

We zien hoe in onze dagen driffig de mensen bezig zijn met de democratisering, waarin ieder voor zijn belangen opkomt en zijn rechten laat gelden.

Onze parlementaire democratie wordt aangevuld met allerlei acties en dagelijks melden zich demonstranten om de aandacht van publiek en regering op bepaalde noden en gevaren te richten.

Werkgroepen en actie-groepen zijn druk in de weer en soms lijkt het alsof iedereen zich met alles bemoeit en je vraagt je af: komen die mensen nog aan hun eigen, gewone werk toe?

Men spreekt ook wel van het „iktijdsperk“ en dat is dacht ik het beste weergegeven met de woorden: ik doe wat ik lekker vind. Met de mondigheid van de democratische mens krijgen we ook

in de kerken te maken en het is niet verwonderlijk dat de R.K.-Kerk hiermee de meeste moeite krijgt.

Krachtens de leer van de kerk is het gezag toevertrouwd aan de Paus en de bisschoppen met in hun gevolg de geestelijkheid, terwijl van de leken onderwerping wordt gevraagd.

Het verzet tegen dit ambtelijk gezag is op beschamende wijze duidelijk geworden bij het bezoek van de Paus aan ons land. Binnen de R.K. Kerk werden allerlei acties ondernomen, de media namen dit graag over, waarbij de Vara wekelijks de Paus met allerlei flauwiteiten bespottelijk maakte.

Tot in verre landen werden de beelden van het tumult, compleet met stenengooierij, aan de mensen vertoond.

Een trieste zaak, want al verwerpen wij de aanspraken van Paus en bisschoppen, er is een duidelijk onderscheid tussen verwerpen op grond van de Schrift of in naam van de „democratie“. **Revolutie is geen reformatie.** Er is wel eens gesteld dat tegen een aristocratische vorm van regering in de R.K. Kerk door Calvijn de democratie is ingevoerd.

De kerk van Christus is echter geen instelling van deze wereld en daarom geen aristocratie, democratie of anarchie maar **de ambtelijk geleide gemeente.**

De ambten in de kerk zijn geen vorm van democratie maar geven het eigen karakter van het gezag over de gemeente weer.

In het ambt wordt men geroepen door Christus en geen mens roept zichzelf. Dit betekent niet dat de geest van de tijd halt houdt voor de reformatische kerken met een schriftuurlijke ambtsbediening.

In de kerk hebben we ook te maken met de geest van mondigheid.

Regelmatig lees je in de kranten en ingezonden stukken van werkgroepen voor allerlei actie

en bezinning in de kerken.

Gebeurt dit alles in goed overleg met de kerkeraden, dan kan dit het kerkelijk leven ten goede komen, maar er kunnen ook pressie-groepen ontstaan en dan komen de spanningen, want de beslissingen in de gemeente worden genomen door de geroepen ambtsdragers, die verantwoordelijk zijn tegenover Hem die hen heeft geroepen.

De laatste jaren is mij opgevallen dat onder ons hier en daar de gedachte leeft dat de ambtsdragers verantwoording schuldig zijn aan de gemeente en de zgn. gemeente-vergadering een eigen plaats krijgt in de kerkregering, waar men eventueel in appèl kan gaan tegen de kerkeraad.

In de gereformeerde kerkregering kennen we het appèl op de meerdere vergadering maar **niet op de gemeente.**

Om mogelijk misverstand te vermijden voeg ik hier aan toe dat ambtsdragers dienaren zijn van Christus en wijs doen zoveel mogelijk opening te geven aan de gemeente om het medeleven en de eenheid te bevorderen.

Het is voor ieder mens, ook voor een christen moeilijk gezag te aanvaarden, want we hebben allemaal een opstandig hart van nature.

In het kerkelijk leven kan ons dit geducht parten spelen en in de geschiedenis van onze kerken is gebleken dat we er niet tegen opzien in verzet te komen tegen kerkelijke vergaderingen.

Het kleed van de mondige gelovige dat we daarbij aantrekken kan wel eens als dekmantel van de mondigheid van de moderne mens fungeren.

Kortom, ook in de kerken hebben we te maken met de geldingsdrang, die de eenheid van streven bemoeilijkt.

Naast de democratisering noemde ik al de individualisering, waarin niet de gemeenschap, maar het individu voorop staat.

Het is lang zo geweest dat verwacht werd dat de enkeling zich aanpaste aan de gemeenschap en dit kon wel eens mensen in moeite brengen.

In onze tijd is het alsof de gemeenschap zich moet aanpassen bij de enkeling met de risico dat door kleine minderheden beslissingen worden geforceerd b.v. ten aanzien van de plaats van de vrouw en haar „inkomen“. Kort geleden werd in ons blad opgemerkt dat het herhaaldelijk voorkomt dat gemeente-leden

zich onttrekken op lichtvaardige gronden.

Men heeft geen bezwaar tegen de leer van de kerk, maar gaat over tot een gemeente of groep waar men zich beter thuis voelt. Het gaat in de diensten niet zo stijf, er is meer „warmte” en er is voor elk wat wils. Een leuke, liefst gezellige kerk.

Het is bij de mensen waarschijnlijk helemaal niet opgekomen zich af te vragen of de Here Jezus Christus zich thuis voelt bij zo'n lichtvaarige versplintering van zijn kerk.

De kerk is geen winkel van geestelijke goederen waar de klant koning is.

In ons volksleven zien we aller-

lei verschijnselen van polarisering, individualisme en discriminatie, die inbreuk maken op de gemeenschap, zodat de mensen elkaar steeds moeilijker verdragen.

Wat zou het mooi zijn wanneer in die wereld de christ-gelovigen, op zijn minst die van gereformeerd belijden, een eenheid vormden van geloof en liefde, **niet in het hebben, maar in het geven, niet in heersen, meer in dienen, niet vol van onszelf, maar van de genade van Christus.**

Een volgend keer willen we zien wat er op dit front te melden valt.

Zuid-Afrika, wat is er aan de hand? (1)

Dezer dagen kreeg de redactie een artikel in handen van één onzer nederlands gereformeerde zendelingen in Zuid-Afrika, ds J. Vonkeman, over de situatie daar. Het is de lezers van ons blad misschien wel eens opgevallen dat Opbouw – dat er niet tegenop ziet over omstreden onderwerpen te schrijven – ten aanzien van de moeilijkheden in Zuid-Afrika steeds grote terughoudendheid in acht genomen heeft. Dat had zijn reden. Wij wilden en willen op geen enkele wijze schade toebrengen aan het zendingswerk dat door onze kerken in dat land verricht wordt. Als het ergens zin heeft kerk en politiek uit elkaar te houden dan wel op het zendingsveld.

Toch kunnen ook onze zendelingen niet helemaal doen alsof hun neus bloedt. Dat heeft ds Vonkeman terecht ingezien en hij schreef onder eigen verantwoordelijkheid iets op papier. Op onze vraag of hij het goed vond dat zijn zienswijze in Opbouw gepubliceerd zou worden antwoordde hij dat we onze gang konden gaan. „Het enige dat tegen publikatie zou kunnen pleiten”, zo schreef hij, „is dat het stuk gewrocht is in augustus 1985. Er is wat gebeurd sindsdien. Het is duidelijker geworden dat Botha inderdaad hervormingen wil. Ik zou het dan ook op prijs stellen dat onder mijn stuk als datum komt te staan: Augustus 1985.” Aan dat laatste verlangen komen wij gaarne tegemoet, ofschoon het artikel toch niet zo'n momentopname is als ds Vonkeman zelf meent. Wij voor ons zijn erg blij met zijn mening. (De redactie)

U zult zich in Nederland de laatste tijd wel eens afgevraagd hebben: hoe gaat het onze zending in Zuid-Afrika? Nog nooit was het er zo onrustig als de laatste tijd. Steeds feller spitsen de tegenstellingen zich toe, en daarbinnen vallen doden.

Nu hebben we steeds het beleid gevolgd om ons niet met de politiek in te laten. En dat is een goed beleid. We zijn hier voor zendingswerk. En dat is dat. Er zijn al te veel dominees die als 's werelds zedenmeesters optreden. Maar... de politiek heeft hier het leven de laatste tijd omgeploegd als nimmer tevoren. Het sociale leven is ondersteboven gegoooid, de economie heeft mede door de politiek hevige tegenwind en zoveel meer, het gebied in zwarte en blanke kerken kan de onlusten niet negeren.

Van het thuisfront uit denkt men misschien: waar staan die zendelingen van ons? En wij van onze kant willen toch ook wel eens bepaalde dingen naar voren halen, die wel eens gezegd mogen worden voor Nederlandse oren.

Van een droom die niet uitkwam

We hebben in Zuid-Afrika onze dromen gedroomd. In een wereld die allerwege kapot gaat aan spanningen tussen volken in één land, zeiden we in Zuid-Afrika: we doen het anders, we passen gescheiden ontwikkelingen toe. Het zat er wel tamelijk dik in dat de blanken vooral hun eigen bestaan zeker wilden stellen, maar het was dan toch oprecht bedoeld: geef elk volk in zijn eigen culturele raamwerk zijn ontwikkelingskansen, paral-

lelle ontwikkeling, wat aanvankelijk naïef „apartheid” werd genoemd.

Met name het tijdperk Verwoerd heeft een rigoureuze afbakeningspolitiek gevoerd; talloze wetten hebben het Zuidafrikaanse leven opgesplitst in een blanke-, een zwarte-, een kleurling- en een Indiër-samenleving. En voor een deel lukte dat wel aardig: een thuisland voor Zoeloes, voor Venda's, voor Ndebeles, kleurlingengebieden en dan nog een welvarende, blanke rest. Zo kregen we onafhankelijke zwarte staten, zelfstandige niet-onafhankelijke zwarte staten; we zeggen er geen kwaad van, maar de economie laat zich niet dwingen door de politiek. Want in dat blanke Zuid-Afrika wonen miljoenen zwarten die hun arbeid daar verkopen, zonder wie de economie ook niet gaande kan worden gehouden, zwarten die daar soms al een paar generaties wonen en die Zuid-Afrika, waar de blanken de lakens uitdelen, als hun vaderland beschouwen, en niet KwaZoeloe, de Transkey, Boputhatswana of hoe die landen ook heten mogen. In de Verwoerdse tijd zeiden we dan: al die zwarten in ons gebied zijn vreemdelingen, tijdelijk mogen die in ons midden wonen (dus de behuizing kan wel wat minder), maar die thuislanden, dáárom gaat het; die moeten we zo ontwikkelen, dat op den duur alle zwarten in ons midden terugverhuizen naar de thuislanden, en zij die in ons midden nog overblijven, kunnen dan door de thuislanden hun politieke invloed uitoefenen.

Maar het bleef een droom. Wie zou bij de belastingbetaler voor gigantische bedragen durven aankloppen om dat alles waar te maken? En de zwarte in de blanke stedelijke gebieden voelde zich zijn vaderland ontnomen. Wat moest hij daar in de thuislanden gaan stemmen? Een Amsterdammer stemmen in Vinkeveen? In plaats van een reusachtige ontwikkeling van de thuislanden, werden de economische centra van het blanke Zuid-Afrika steeds krachtiger en trokken nog meer zwarten uit de thuislanden aan. Amsterdam werd almaar groter en Vinkeveen bleef Vinkeveen.

En de zwartman bleef zich gegriefd voelen door de wetten die hem vreemdeling maakten in eigen land: ontuchtwet, paswetten, wet op afzonderlijke gerevieren en wat niet al.

Zo kregen we een politiek van gebiedscheiding. Maar niet alleen dat... we kregen de zogenaamde kleine apartheid, die zo irriterend is en gelukkig voor

een groot deel verdwenen is. Aparte ingangen in het postkantoor, aparte restaurants, vooral niets samen. Alles terwille van de grote droom.

Men oogst wat men zaait

Het zat er bij de blanken al geraties lang in, maar het werd er de laatste 30 jaar nog eens extra ingehamerd en methodisch: denk er om, we zijn een volk in eigen rechten, alle nadruk op het eigene, de eigen erfenis, de eigen godsdienst, de eigen taal, de eigen cultuur. En zo gaat het dan in dat geweldige benadrukken van het eigene... het gaat ten koste van de ander. Niet alleen werd op bedenkelijke wijze een verkiezing ingegaan met de leus: „glo in jou volk, glo in jou God, glo in jou toekoms”, maar naar de ander – en dat is dan de zwartman – werd dan vanzelf verwezen als een potentiële vijand. Dat houdt het eigen volk bij elkaar. Hoe vaak hebben we het niet gehoord: „die swart gevaar”. Hoe vaak is niet gezegd: „ons moet laer trek”, wat refereert aan de befaamde Boerenoorlogen, waar tegen de zwarte vijand een ring van wagens werd gevormd. Zo zijn kinderen op school opgevoed; altijd de nadruk op het volk ten overstaan van de andere volken. De mens als individu kwam er vaak bekaaid af, het gezin werd beoordeeld naar zijn waarde voor het volk, de kerk werd Boerenkerk.

Dat tijdperk is nu wel geschiedenis geworden. We zijn pijnlijk wakker geschrokken. We hebben de zwarten nooit in het overleg betrokken. En we zien wel: samen met de zwarten wonen we in een land; het is zijn land even goed als het mijne. En we zullen samen verantwoordelijkheden moeten delen. Politiek waaien er vandaag wel andere winden als voorheen. Maar de sentimenten van de gewone mensen laten zich na zoveel jaar opvoeding niet zomaar omdraaien. Wat wordt er niet lelijk van zwarten gepraat dikwijls? De emoties hebben te lang in de pot van het volkseigene staan sudderen. Vandaar dat de rechtse oppositiepartij, de Konservatieve Partij, het zo makkelijk heeft. Met zijn politiek van de oude apartheid hoeft het alleen maar op de oude emoties in te spelen. En de zaal heeft tranen in de ogen! Maar tegelijk is dat een compliment voor de politieke moed van president P. W. Botha, in de ogen van vele volksenoten niet minder dan een verrader. In Europa verstaat men niet wat het hem aan politieke moed kost om tegen de stroom van het volkssentiment in te gaan en een beroep te doen op de redelijkheid en te zeggen:

mensen, wordt toch wakker. De droom is voorbij.

De Rubicon is overgestoken

Zo heeft staatspresident Botha het medio augustus (1985) gezegd. Er is nu geen terug meer. Het moge waar zijn dat er aan concrete hervormingen nog niet zoveel nieuws te melden is, het moge waar zijn dat de nieuwe politiek van mede-verantwoordelijkheid nog maar aarzelend wordt bedreven. Er is nog veel te weinig veranderd. De zwarten in de Republiek hebben volledig staatsburgerschap toegezegd gekregen, de gehate ontuchtwet is weg, instromingsbeheer naar de steden is aan het verdwijnen, aan de afscheeplocaties zal op forse wijze gewerkt gaan worden.

Maar hoe weinig ook nog is veranderd: de les van de geschiedenis is dat je op een pad van hervorming niet stil kunt staan of om kunt draaien. De Rubicon is overgestoken.

Dat geeft aan de politiek hier iets bijzonder fels. De oude sentimenten van vele Afrikaners zijn gevoelig geraakt. Stel je voor, aan de zwarten medezeggenschap te geven in het land, dat wij opbouwden, ongehoord!

In de Afrikanerkerken is onrust. Week aan week vind je in „Die Kerkblad”, het weekblad van

de Doppekerk, hevig bezwaarde brieven van lezers. Die begripen het niet meer. De oude grenspalen die zo lang al de scheiding tussen blank en zwart markeerden, worden de een na de ander weggehaald. Wat moet je aan met je kerk die als Synode besluit dat gezamenlijke eredienst van Christenen van verschillende rassen, Avondmaal ingesloten, uitdrukking geeft aan de eenheid van het lichaam van Christus? Zo luidde een van de besluiten van de laatste Synode van de Doppekerk.

Zo zit president Botha in een afschuwelijk dilemma. Gaat hij te snel, dan verliest hij al zijn eigen mensen van wie hij er al zoveel verloren heeft aan de Konseratieve Partij. Dan wordt zijn partij weggestemd en wee ons als wij de Konseratieve Partij hier aan het bewind krijgen. Gaat hij te langzaam, dan begint hier niet alleen de blanke oppositie naar links zich te roeren, maar dan staat de zwarte gemeenschap helemaal in lichtelaaie en wordt elk ordelijk leven ontworcht, om maar te zwijgen van de lijken die op het slagveld achterblijven. Men ziet dus, dat het niet een zaak is van hervormingen of niet, maar om het tempo waarin ze zullen worden uitgevoerd. Hoe snel lopen we nu de Rubicon is overgestoken?

(wordt vervolgd)

Stichting „Vrienden van Dr H. F. Kohlbrugge”

12 April a.s. een dag van ontmoeting en herkenning!

Tot de fijnste en rijkste herinneringen uit mijn leven behoort de vriendschap met de Kamper hoogleraar C. Veenhof van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Wij zonden elkaar onze publicaties toe en correspondeerden over actuele theologische en kerkelijke vragen. Veel heb ik van hem mogen leren over de kerkgeschiedenies van de laatste honderd jaar, terwijl omgekeerd ik hem dichter bij Kohlbrugge heb gebracht.

In februari 1983 is prof. Veenhof overleden. Dat in de Nederlands Gereformeerde Kerken meerdere figuren zijn, wier geestelijke signatuur gelijkt op die van Veenhof, wist ik. Maar onlangs werd ik er heel nadrukkelijk bij bepaald door een mij toegezonden nummer van de landelijke kerkbode dier Kerken. Op de voorpagina stond het eerste van een serie vervolgartikelen van ds H. Amelink over Kohlbrugge. Voorts trof ik een mededeling aan betreffende een studiedag van het Ned. Geref. Seminarie, waar ds A. J. Moggré zou spreken over: Dr H. F. Kohlbrugge en zijn leer van de heiligmaking. En dan te bedenken, dat Kohlbrugge in de Gereformeerde Kerken, in de Christelijke Gereformeerde Kerken, in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt altijd min of meer verdacht of, zoals men dat kerk-

rechtelijk uitdrukt, suspect geweest is. Van grote invloed daarop is geweest de dissertatie van J. van Lonkhuijzen over de Elberfeldse predikant.

Ds Van Heyst en ik waren bij deze ontwikkeling zó geïnteresseerd dat wij de leiding van het Seminarie verzochten bij de lezing van ds Moggré als gast aanwezig te mogen zijn, hetgeen ons met hartelijkheid werd toegestaan. Zo waren wij dit najaar in het kerkgebouw van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Ermelo onder het gehoor van deze predikant. En in volle eenstemmigheid waren ds Van Heyst en ik van overtuiging dat hier een lezing over Kohlbrugge werd gehouden, die méér was dan een historisch overzicht. Het was een belijdenis! Maar dat was niet alles. Hoe uitermate levendig en boeiend was de nabespreking en vragenbeantwoording! Naar ons besef mocht hier gesproken worden van een doorbraak van de prediking van Kohlbrugge in de gereformeerde theologie als nog niet eerder had plaatsgevonden. En dat besef werd naderhand nog versterkt door de lezing van de reeks artikelen van ds Amelink in de kerkbode der Nederlands Gereformeerden. Hoezeer waren wij hierdoor verblijd!

Op grond van dit alles leefde bij ons de wens ds Moggré uit te nodigen om op de voorjaarsconferentie van de Vriendenkring te spreken. Het Stichtingsbestuur kon zich daar van harte mee verenigen. En zo zullen wij dus op zaterdag 12 april a.s. ds Moggré in ons midden hebben om het referaat in de ochtend te houden over: Dr H. F. Kohlbrugge en zijn leer van de heiligmaking. Wij koesteren de hoop dat hij begeleid zal worden door tal van belangstellenden uit de Ned. Geref. Kerken, opdat ook die kunnen kennismaken met de Vriendenkring van Dr H. F. Kohlbrugge. Moge het zó Deo volente een blijde dag van ontmoeting en herkenning zijn!

Dr W. Aalders,
's-Gravenhage

Clément Marot

Calvijn was tegen elk volksoproer, maar soms kon de bevolking van een stad zichzelf niet langer tegenhouden: als er ter dood veroordeelde gelovigen naar het schavot werden geleid. Het is gebeurd dat woedende mensen zozeer op de soldaten indrongen, dat die zich met hun gevangenen terug moesten trekken. Ook werd er wel eens een overval gepleegd op een gevangenis. Wat kon het volk anders nog? In Frankrijk was de dichter Marot overal bekend. Maar het ging met die man van kwaad tot erger. Eerst moest hij de gevangenis in wegens het eten van spek tijdens de vasten, een jaar later werd hij gearresteerd omdat hij meegedaan had aan de bevrijding van een gevangene. Tenslotte werd hij wegens ketterij ter dood veroordeeld. Hij vluchtte en kwam terecht bij Calvijn in Genève. Die heette hem harte-lijk welkom. Wat een voorrecht dat nu een vakman voor de psalmberijming zorgen kon! Marot is ijverig begonnen en tot psalm 49 gekomen, maar omdat de sociale dienst van Genève

Pastorale notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

hem geen uitkering wilde geven, is hij naar Turijn gegaan en daar gestorven.

Ik had al wel een bloemlezing uit het werk van Marot en dat waren nu niet bepaald geestelijke liederen. Maar een Franse dominee, uit de omgeving van Bordeaux deed me een nieuw psalmboekje toekomen: de berijming van Marot. Prachtig uitgevoerd. Die dominee behoort tot de Eglises Reformées Evangéliques Indépendantes. De Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-Z. heeft er contacten mee. Een uitzonderlijk boekje, dat van Marot. We kennen psalmbundels met voorin de namen van gecommitteerden of deputaten; allemaal mannen die zich door middel van een kerkboek vereeuwigden laten. Marot begint met een opdracht,

een vers „Aan de dames van Frankrijk!” „Gij, dames en jongedames, door God gemaakt tot z'n mooiste tempel, ik bied u hier iets aan dat ge zingen kunt zonder een kleur te krijgen, hoewel het over de liefde gaat; ja, de Liefde zelf schreef deze liederen van liefde. Moge de tijd weer aanbreken dat men de boer achter z'n ploeg, de voerman op de bok, de kunstenaar in z'n atelier, van God kan horen zingen en dat de herderin in het veld zo zingt dat de wanden van de rotsen de grootheid van God gaan meezingen. Maar dames, begint dan! Dames, begint nu toch!”

Marot haalt dus de vrouw naar voren als de eerste die bereid zal zijn te zingen van de HERE. Ik moest denken aan het vers van Nijhoff, gemaakt bij de brug van Zaltbommel, in een tijd waarin de stilte nog stond boven het water en een enkel zeilschip voorbij ruiste. De dichter hoort iemand zingen aan het roer: „... laat mij daar midden uit de oneindigheid een stem vernemen dat mijn oren klonken. Het was een vrouw ... en wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren”.

Reagan en nationale bekering

We geven nog enkele uitspraken van Ronald Reagan door, overgenomen uit het maandblad „Charisma” van oktober 1984. Ze tonen een staatspresident die eerbiedig buigt voor het Woord van onze God.

„Ik had destijds het genoeg, het jaar 1983 tot Jaar van de Bijbel uit te roepen. Maar, als bekend, een groep Amerikanen voor Burgerlijke Vrijheid maakte daar ernstige aanmerkingen op. Nu, ik draag dat oordeel als een ereken!”

„Ik meen in aardig goed gezelschap te zijn. Abraham Lincoln” (de eerste president der V.S., die de slavernij afschafte) „noemde de Bijbel het beste geschenk van God aan de mensheid. Anders – zei hij – zouden we nog niet weten wat goed en kwaad is. En dan George Washington, die te Valley Forge in de sneeuw knielde! Zo sprak Lincoln van een volk, dat wist niet van eigen moed en deugden af te hangen, maar dat naar God zag, naar zijn Vader en Beschermmer. En door in het geloof met Hem te wandelen, vertrouwend op zijn Woord, ontving dat volk zegen en troost, macht en vrede, net als het wenste.”

„De toorts van hun geloof is van geslacht tot geslacht doorgegeven. Het gras verdort, de bloem valt af, maar het Woord Gods blijft. Steeds meer Amerikanen begrijpen, dat de liefde tot God van het hoogste belang is”.

„In het jaar 1983 waren er niet alleen activiteiten, verbonden aan het Jaar-van-de-Bijbel. Overigens gaven ook 25 staten en 500 steden soortgelijke verklaringen uit. In 1983 lazen veel meer mensen het Goede Boek. Zouden we niet kunnen besluiten om het volgend jaar ons geloof in daden om te zetten? Mijn ervaring in mijn functie heeft mijn geloof zeer gesterkt: dat we in het Boek antwoorden vinden op onze problemen. Als we maar lezen en geloven”.

—☆—

„Een serieus lezen van onze historie wijst uit, dat de eerste bewoners van dit land gedreven zijn door hun geloof. Ze kwamen hier met de uitgesproken bedoeling: de Heere in vrijheid te dienen. De historicus Samuel Morison schreef over zo'n groep (landverhuizers): zonder te twijfelen en zonder te vrezen probeerden ze kromme wegen recht te maken, een nieuwe hemel en

DOOR
D.W. L. MILO
DALMALLY

een nieuwe aarde te scheppen. Waar ze dat in Engeland niet mochten doen zouden ze hier wel de stad Gods bouwen”.

„De historiestukken maken duidelijk: dat onze vaders gedragen werden door hun geloof in God. Thomas Jefferson schreef in de Verklaring van Onafhankelijkheid, dat alle mensen door hun Schepper begiftigd zijn met onvervreemdbare rechten. En het was George Washington die zei, dat van alle rechten en wetten die politieke welvaart brengen de religie en de moraliteit de grondslagen zijn”.

„Dit is duidelijk: de eerste Amerikanen achtten zich vrije mensen, omdat ze geloofden dat God zelf ons vrijheid schenkt. Ze gebruikten hun vrijheid biddend, begeerig zoekend en nederig aanvaardend Gods zegen over dit nieuwe land”.

„Tientallen jaren was Amerika een diep gelovig land, dat God dankte in voorspoed en Hem aanriep in moeilijke tijden. Gedurende de Burgeroorlog, mischien onze zwartste bladzijde, zei Abraham Lincoln: 'ik ben vaak op de knieën gebracht, overtuigd dat ik niet beter kon doen'. Geloof mij: niemand kan mijn ambt als president uitoefenen, als hij niet gelooft, zoals Lincoln geloofde”.

„Al onze stoffelijke welvaart en ons aanzien in de wereld zijn gesproten uit ons geloof in God, en alle verdere zegeningen zijn ons hieruit toegeworpen”.

—☆—

„Nu – de laatste jaren, zo moeten we erkennen, scheen Amerika zijn religieuze en morele basis te verliezen; scheen zijn geloof en alle waarden, die ons zegen brachten, af te schrijven. We zagen de tekenen aan alle kanten. Jaren geleden werd pornografie, indien voorhanden, onder de toonbank verkocht. Maar midden zeventiger jaren

kon je werkelijk pornografie in elke boekwinkel en drogisterij vinden. Drugmisbruik was beperkt tot een kleine groep volwassenen. Maar tijdens de jaren zestig en zeventig ging het als een virus door de natie, stak kinderen en grotemensen aan, en bracht ons onbekende namen als LSD en PCP... het laatste wordt ironisch genoeg zelfs engelenstof genoemd!”

„Nog belangrijker is dit: het gezin was jaren geleden eigenlijk het fundament van onze samenleving. Maar toen werden de gezinnen al te zeer belast met aanslagen, volgende op een welvaarts-politiek die uit de hand liep, en die de zeden van ons land ondermijnde. Liberale opvattingen maakten de vrije liefde aanvaardbaar, zo niet voorbeeldig. Het woord werd zelfs vervangen door seksuele actie. En in de media werd datgene, wat we als een heilige uitdrukking van menselijke liefde zagen, voorgesteld als een goedkoop snoepje”.

„Tussen 1970 en 1980 viel het aantal twee-ouder-gezinnen te rug, terwijl de een-ouder-gezinnen bijna verdubbelden. Zwangerschap voor tieners nam aanzienlijk toe. En hoewel in die jaren het aantal legale geboorten terugliep, nam het aantal onwettige geboorten toe, tot bijna een kwart miljoen.

„In dezelfde tijd dat onze sociale normen daalden, raakten onze economie en bestuursinstellingen in wanorde. Zware belastingen en verkwisting hadden geleid tot hoge renten en inflatie. Onze defensie was verzwakt. De hoogste autoriteiten spraken openlijk over een nationale malaise. Amerika werd genoemd niet vanwege zijn kracht en besluitvaardigheid – maar om zijn twijfels en onzekerheden. Een ogenblik leek het alsof onze natie voorgoed onderging en dat elk besef van recht, zelfbeheersing en plicht uit onze politiek was verdwenen”.

—☆—

„Maar de Almachtige, die ons dit grote land schonk, gaf ons ook een vrije wil, om onder zijn leiding zelf onze bestemming te kiezen. Het Amerikaanse volk besloot een eind te maken aan de nationale ondergang. Vandaag zien we in ons land een wedergeboorte van vrijheid en geloof, een grote nationale vernieuwing. Amerika komt terug!

Laten we ons herinneren wat Abraham Lincoln honderd jaar geleden zei: „We hebben de genadige hand vergeten, die ons bij de vrede bewaarde en ons ver-

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

meerderde, verrijkte en versterkte. En we hebben in dom zelfbedrog geloofd, dat al die zegeningen gevolgen waren van onze bijzondere wijsheid, onze deugden. We werden te trots om tot onze Schepper te bidden”.

„Welnu, wordt het niet tijd om te zeggen: we zijn niet meer te trots om te bidden? Ons land staat voor grote opgaven. Maar we hebben al eerder voor grote opgaven gestaan. Wat ons er toen doorheen bracht was de wil om onze kracht en hulp bij de Almachtige te zoeken, naar Hem terug te keren en op zijn genade te hopen. En zonder zijn hulp komt Amerika niet verder”.

„Ik heb een oude, zeer bijzondere Bijbel. En naast een vers in Kronieken *) staan een paar woorden, met de hand geschreven in verbleekt schrift. En geloof me, degene die deze woorden schreef had gezegd. Ze was... haar naam was Nellie Wilson Reagan. Ze was mijn Moeder! En naast dat vers schreef ze: *'een kostelijk woord, om volkeren te genezen.'*

Welnu, het vers dat zij aldus aanduidde luidt: *'als Mijn volk, dat naar Mijn naam genoemd is, zich zal vernederen en bidden en Mijn aangezicht zal zoeken, en zich afkeren van zijn dwaalwegen – dan zal Ik vanuit de hemel horen en het land genezen'*”.

„Wij menen bij tijden dat wij God te veel vragen. Er zijn ook tijden, dat we menen God niet met onbelangrijke dingen te moeten lastig vallen. Maar konden we niet beter aan Hem over laten te beslissen?”

*) zie 2 Kron. 7:14.

De betekenis van de reformatische beweging van de jaren '30 voor het Gereformeerde leven (3)

5) De geestelijke situatie in de gereformeerde kerken in de jaren '30

De reformatische opleving in de jaren '30 was een *begin* van terugkeer, met vallen en opstaan, naar de Schrift zelf, in geloof en bekering.

Het gereformeerde volk, voortgekomen uit het „wonder van de 19e eeuw”, zoals H. Algra dat heeft genoemd, was, toen de verdrukkingen ophielden, tot een zekere welstand gekomen. De gemeenten uit de Afscheiding en die uit de Doleantie hadden elkaar, zoals gezegd, in 1892 gevonden. Toen waren de gezaghebbende Gereformeerde Kerken in Nederland ontstaan, waaruit wij allen, lezers van dit blad, in een of twee generaties waarschijnlijk afkomstig zijn. Deze kerken zijn velen tot grote zegen geweest.

Het gereformeerde leven uitte zich ook in een machtige A.R. partij met begaafde leiders, er was een gereformeerde universiteit, een eigen toen nog Theologische School, een veelheid van lagere en middelbare christelijke scholen, van bladen en tijdschriften, organisaties en stichtingen op allerlei gebied. Dat verleden is niet iets om als slechts mensenwerk op neer te zien. Wel liep er, achteraf gezien, een o.i. niet juiste visie op het komen van het rijk van Christus in deze bedeling doorheen. Het was niettemin een inwerking van de Schrift in het nationale leven die moeilijk elders was aan te wijzen. Het was echter tegelijk een nationale bewegingsvrijheid die een sterk geloof vereiste om gedragen te kunnen worden en temidden van die vrijheid zoutend zout te zijn. Na 1892 is er een toenemende zelfgenoegzaamheid en verwereerdlijking in het gereformeerde leven te bespeuren. Het is opgemerkt binnen en buiten de kerken.

Zij uitte zich in een streven naar eer van mensen in kerk en staat en maatschappij. In het erkennen willen vinden bij de wereld, in het roemen in de zuivere leer van de meest zuivere kerk, in een waarden van theologische en andere geleerdheid boven het gelovig kennen van de Schriften. Dat alles kwam tot uiting in de toenemende geestelijke spanningen in de kerkelijke vergaderingen, die zich steeds meer ontwikkelden tot boven de plaatselijke gemeenten staande gezaghebbende instanties. Dat was de geestelijke situatie in het gereformeerde leven rondom de reformatische beweging in de jaren '30.

DOOR A. KEIZER 'S-GRAVENHAGE

6) Waar het om ging in de jaren '30

Het ging niet om een knapper redeneren dan anderen over Schriftwaarheden en niet om het ontwikkelen van betere theorieën over verbond, doop, enz. in de plaats van die welke op veel kansels doorklonken. De sterkte van de reformatische opleving in de jaren '30 was gelegen in datgene wat met alle gebrek ook de sterkte van Afscheiding en Doleantie was geweest. Haar sterkte school in het weer met eerbied willen luisteren naar wat God zelf in Zijn Woord zegt over het volbrachte werk van Jezus Christus en over al die onderwerpen. Dat luisteren gaf zicht op de kerkelijke situatie en de dreigende wereldsituatie en sterkte het geloof en vertrouwen op God in alle dingen.

De reformatische opleving van de jaren '30 was een zich wa-

penen van de kerken tegen de haast niet op te merken diabolische verzoeking, die in de eerbiedwaardige gedaante van de Heilige Godgeleerdheid tot de kerken kwam.

De bereidheid tot luisteren naar wat God in Zijn Woord zegt over de door Hem gemaakte schepping heeft ook de nieuwe wijsgerige ontwikkeling mogelijk gemaakt. Voor wie goed oplette, was deze opzienbarend en voor de westerse wijsbegeerte van historische betekenis. Christenen werden ook op wijsgerig gebied gewapend tegen de goden van de tijd.

De hoofdbetekenis van de reformatische beweging voor het ingezonken gereformeerde leven van de jaren '20 en '30 bleef echter gelegen in het inzicht *dat Gods Woord niet maar in naam en voor godsdienstige gelegenheden, maar voor het gehele leven onvergelijkbaar veel meer is dan alle abstracte theologische en wijsgerige geleerdheid ooit kunnen zijn.*

En dat inzicht druiste radicaal in tegen de boven de Schrift staande theologische geesteshouding van de jaren '30, die de gereformeerde kerken heeft overwonnen en na de oorlog de radicale Schriftkritiek heeft gebracht, die op gezag van de wetenschap de gehele Schrift uiteenrafelde.

7) Enige voorgangers

De gereformeerde kerken hebben in die jaren '30 veel voorgangers ontvangen die met inzet van ambt, eer, brood en gezondheid, het woeden van de Boze tegen deze terugkeer naar de Schrift hebben tegengestaan.

Voor het verstaan van wat er is gebeurd, willen we enkelen, die belangrijke plaatsen moesten innemen, noemen.

Prof. dr K. Schilder (1890-1952)

Prof. Schilder heeft in die jaren de theologische scholastiek, die niet schroomde God zelf theologisch te analyseren, zware slagen toegebracht. Hij heeft zijn gaven van hoofd en hart en zijn gezondheid niet gespaard in de strijd tegen deze heerschappij. Over zijn moedige strijd voor de vrijmaking van de gemeente van Christus van wetenschappelijke tirannie zou veel te zeggen zijn. De nagedachtenis van zijn geloof, strijdvaardigheid en zachtmoedigheid zal bij velen in ere blijven. Prof. Schilder heeft de geloofsverwoestende onderscheidingen van de gereformeerde theologische scholastiek bekwaamelijk met betere theologische onderscheidingen getracht te bestrijden. Zijn betere theologie bleef echter theologie, dat is betrekking hebbend op een abstract denken over Schriftwaarheden, waarin de Boze zich sterk kan maken en de gemeente van Christus zwak staat.

A. Janse (1890-1960)

De gereformeerde kerken hebben in de jaren '20 en '30 ook het onderwijs ontvangen van A. Janse. Als Schriftgeleerde, profeet en wijsgeer begon hij de Schrift te laten spreken op verschillende gebieden. Hij riep een kerkvolk, dat was gaan opzien tegen academische geleerdheid, terug tot het praktisch-profetisch kennen van de Schriften, wat veel meer is dan theologie ooit kan zijn. Dat was geheel nieuw in die dagen. Gods Woord meer dan theologie? Theologie was immers Gods Woord! Wie in de jaren '30 tegen de academische theologie durfde ingaan, nog wel zonder academische graad, trotseerde de wetenschappelijke goden van de tijd.

A. Janse heeft in voor velen toegankelijke taal laten zien hoe het leven bij de Schrift veel meer is dan een tot het innerlijk beperkt gemoeds-, ziele- of belevingsleven. Leven bij de Schrift heeft op de gehele levenswerkelijkheid betrekking. Hij liet zien, dat de Schrift de Griekse „onsterfelijke ziel” niet kent, maar onderwijst dat de mens onsterfelijkheid moet *aandoen*. Hij heeft mede de grondslagen gelegd voor een christelijke wijsbegeerte en was op onderwijsgebied paedagoog en psycholoog. Zijn profetisch

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

terugroepen naar de Schrift, te midden van alle strijd en gericht, is de reformatorische beweging tot grote zegen geweest.

Nog vele andere knechten

Van niet minder belang in de heilige strijd voor het behoud van de gereformeerde kerken in Nederland was in die dagen de ontdekkende prediking van ds S. G. de Graaf (1889-1955) in Amsterdam, die velen tot rijke zegen is geweest.

Voorts is te noemen het baanbrekende wijsgerige werk van de geleerde hoogleraren D. H. Th. Vollenhoven (1893-1978) en H. Dooyeweerd (1895-1977) die de oppermacht van het Griekse en humanistische wijsgerige denken begonnen te doorbreken en de grondslagen legden voor een be-

oefening van de wijsbegeerte bij het licht van de Schrift.

Al deze strijders en nog veel andere niet met name genoemden, hebben in de bewogen jaren '30 het Woord van God gesteld boven niet-Schriftuurlijke traditionele meningen, wat niet zeggen wil, dat iedereen het eens moet zijn met alles wat zij gezegd hebben. Schriftonderzoek is een voortgaande levende zaak en ook zij waren kinderen van hun tijd. Het Schriftonderzoek dient ook na deze voorgangers te worden voortgezet tot behoud van het opgroeiend geslacht dat leeft in een tijd waarin de Here de gemeenten confronteert met geheel andere vragen dan in hun tijd. Want de heilsgeschiedenis gaat voort.

(wordt vervolgd)

1 Timotheüs 2 en Numeri 30

In jrg. 24 nr. 13 van dit blad schreef ik over de betekenis van het griekse woord *authentēo*, dat éénmaal in het N.T. voorkomt, t.w. in 1 Tim. 2, 12, en daar gewoonlijk vertaald wordt met 'heersen' of iets dergelijks.

Op grond van het woordonderzoek dat ik verrichtte is, meen ik, komen vast te staan, dat het bewuste woord niet zozeer betekent 'de baas zijn' – nog minder 'bazig zijn', in welke richting b.v. Bouwman¹⁾ denkt – maar veel eerder 'eigen baas zijn', 'niet aan een ander ondergeschikt zijn' (zodat men voor zijn handelingen diens goedkeuring nodig zou hebben).

Ik ben het verslag van mijn bevindingen geëindigd met het onder de aandacht brengen van twee teksten die bijzonder veel licht werpen op 1 Tim. 2, 12. In de eerste daarvan werd dezelfde tegenstelling gemaakt tussen 'authentēin' en 'in ondergeschiktheid (onderworpenheid) zijn', die we in de bewuste uitspraak van Paulus tegenkomen. De tweede tekst was in een ander opzicht verhelderend voor het verstaan van de woorden van den apostel, omdat dáárin sprake was van een vrouw die haar man had verloren en nu liever niet een tweede huwelijk wilde aangaan, maar verkoos in al haar handelingen een grotere 'authētia' te hebben dan haar als gehuwde vrouw mogelijk zou zijn. Beide parallellen bevestigen, dat het in 1 Tim. 2, 12 niét aan een willekeurige vrouw verboden wordt over een willekeurigen man te heersen, maar dat het aan een gehuwde vrouw verboden wordt haar dingen te doen buiten háár man om; dat haar wordt ingescherpt er rekening mee te houden, dat ze aan haar man on-

dergeschikt is, wat haar – juridisch, sociaal, economisch – beperkingen oplegt.

Dezer dagen viel mijn oog op een passage in de oudtestamentische wetgeving die een aardige praktische uitwerking biedt van de regel, dat een gehuwde vrouw aan haar man ondergeschikt is en – althans voor bepaalde beslissingen – diens goedkeuring nodig heeft; dat zij dus in bepaalde zaken – om het op z'n grieks te zeggen – niet kan 'authentēin'.

Ik bedoel Num. 30.

Heeft een meisje dat nog bij haar vader woont, maar nu aan een man wordt toegezegd, een gelofte gedaan of een verplichting op zich genomen, dan heeft haar (toekomstige) man bij de verloving het recht van veto (vv. 7-9).²⁾ Doet een reeds getrouwde vrouw een dergelijke gelofte of gaat zij een dergelijke verplichting aan, dan heeft haar man eveneens het veto-recht (vv. 11-14), mits hij die verplichting binnen een dag nadat ze hem ter ore is gekomen, ongeldig verklaart (15-16).

Een weduwe daarentegen of een verstoten vrouw kan wel 'authentēin': elke verplichting die zij

op zich neemt blijft van kracht. Zij heeft geen man boven zich die deze verplichting ongedaan kan maken (v. 10).

In het boven geciteerde Opbouw-artikel wees ik er tevens op, dat 'authentēs' nogal eens afwisselt met 'autexousios', het woord dat men bezigt voor een kind dat niet meer onder het vaderlijk gezag staat.

Welnu: in de wetgeving van Num. 30 blijkt over een niet verloofde inwonende dochter de vader hetzelfde veto-recht te hebben t.a.v. door haar aangegane verplichtingen als over een verloofde of gehuwde vrouw haar man (vv. 4-6).

Mogelijk heeft Paulus mede³⁾ in de lijn van dergelijke oudtestamentische voorschriften de positie van de gehuwde vrouw in het 'kerkelijk-sociale' verkeer van zijn dagen zo geregeld als hij deed.

¹⁾ Prof. Dr G. Bouwman, *De vrouw bij Paulus en zijn erfgenamen* (in *Vrouw zijn in het licht van het Evangelie* – een bundel feministisch-theologische studies, Baarn 1982, blz. 36-53), blz. 51 „In 1 Tim. staat een tamelijk grof woord, dat zelden voorkomt en dat men wel weergeeft met 'de boek aan hebben'”.

B. verwijst dan naar N. J. Hommes, *De vrouw in de kerk*, Franeker 1951, blz. 122. Hommes noemt het bewuste woord „vulgair”, zich beroepend op een uitspraak van Thomas Magister (een taalgeleerde, die omstreeks 1300 leefde). Deze kwalificeert de term nl. als „koinoteron” (18, 8 in de editie van Ritschl). Ik vrees, dat Hommes de gevoelswaarde van dit „koinoteron” (= meer gemeen) heeft misverstaan. Thomas wil zijn leerlingen zuiver attisch leren schrijven en wijst hen daartoe o.a. op fijne verschillen tussen het taalgebruik van de klassieke attische auteurs en het Grieks van de hellenistische (en latere) tijd. Dit latere Grieks, de zgn. „koinē” (men moet aanvullen: „dialektos”), d.w.z. „de gewone omgangstaal”, is ook de taal waarin het (grootste deel van het) Nieuwe Testament is geschreven. Maar hier heeft „koinos” (waarvan „koinē” de vrouwelijke vorm is) de betekenis „algemeen gesproken”, en niét „gemeen, vulgair, plat, grof”.

Ik kan dit illustreren aan een aardig voorbeeld. Dezelfde Thomas Magister zegt (7, 7-8): „apeisin” (= hij zal weggaan, D.H.) schrijven de attische auteurs, niét 'apeleusetai' ... want dat is 'koinon'. Nu, die als 'koinon' afgekeurde vorm bezigt Johannes in zijn evangelie (6, 68 „Heer, tot wien zullen wij heengaan”). Maar daar is niets grofs of vulgairs aan deze vorm; ze is alleen niet klassiek-attisch.

Dat men op grond van Thomas' kwalificatie 'koinoteron' het 'authentēin' in 1 Tim. 2 vertaalt met 'de broek aanhebben' is even misplaatst als het zou zijn, wanneer men het 'apeleusometha' uit Joh. 6, 68 zou weergeven met 'zullen wij 'm smeren'.

²⁾ Ik volg de vertaling en toelichting van de Willibrordus-uitgave van de bijbel.

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechten per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.
Gironummer 404945 t.n.v. Geref. Persver. Opbouw, Hoenderkopershoek 8, 3981 TE Bunnik.
Tel. 03405-61447.

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.

³⁾ Over de aanknopings bij bestaande maatschappelijke structuren in de *heidwereld* van zijn dagen schreef ik reeds in *De plaats van de vrouw in de gemeente*² (een bundeling van Opbouw-artikelen van verschillende schrijvers); zie met name blz. 11/12 en noot 7 op blz. 16.

Redactie ontving

Wegwijzer in het veld van de catechese, onder redactie van dr T. Brien; 88 blz., f 16,90; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

K. H. de Groot, Dialoog rondom advent; Verklaring van het boek Maleachi. 101 blz., f 12,90; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

C. P. Plooy, Brief van Jakobus; Geloven met-ter-daad. 92 blz., f 12,75; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Prof. dr A. P. Bos, Wetenschap en zin-ervaring. 135 blz., f 19,50; uitg. VU-boekhandel/uitgeverij, Amsterdam.

Prof. drs H. M. Ohmann, Godsdiensten van India - geschiedenis en kritische beschouwing. 272 blz., f 25,90; uitg. Oosterbaan en le Cointre, Goes.

Johannes Calvijn, Verklaring van de bijbel, de profeet Jesaja (deel I, hfdst. 1-14); 415 blz., f 77,50; uitg. De Groot-Goudriaan, Kampen.

Elisabethbode, Paasnummer; Postbus 100, 7240 AC Lochem.

Kerkelijk Magazijn - hoofred. drs. N. Scheps. Maandblad, f 40,— per jaargang. Postbus 280, 6400 AG Heerlen.

Draag
Uw
steentje
bij
voor
Opbouw

Geef een
adres door
van een
nieuwe
abonnee
– Dochter
– Zoon
– Familielid
– Vriend(in)?

Bouw aan Opbouw

☐ kennismakingsnummers
☐ abonnement

Naam

Adres

Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder post-
zegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Maassluis

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds W. van der Veer, predikant te Rijsbergen.

Ned. Geref. Kerk van Neede en Aalten-Winterswijk

Drs J. de Jonge, predikant van de kerk van Zeist, heeft bedankt voor het op hem uitgebrachte beroep.

Theologische student J. M. de Groot te Amstelveen

De regionale vergadering Amsterdam-Haarlem heeft aan hem preekconsent verleend tot 1 januari 1987.

Ned. Geref. Kerken regio Noord

Uit het vervolgersverslag van de vergadering van de regio op 20 januari j.l. citeren wij ondermeer:

Een aanvraag van de kerk van Groningen om herziening van de examenpraktijk wordt teruggenomen, in afwachting van een uitspraak terzake van de Landelijke Vergadering, die zich ook met dit punt bezig houdt. Afhankelijk daarvan zal dit punt t.z.t. evenueel weer worden opgevoerd op het agendum. Ds Kranenburg wordt benoemd tot preekcriticus i.v.m. eventuele examina in deze regio.

Predikanten-conferentie

Op donderdag 1 mei a.s. zal de jaarlijkse predikanten-conferentie worden gehouden. Deze keer in het kerkgebouw van de Ned. Geref. Kerk van Bunschoten-Spakenburg. Prof. dr J. Veenhof hoopt erover te spreken hoe je als gereformeerde tegen de opwekkingsbeweging e.d. moet aankijken. De preciese titel volgt nog!

Reserveer deze datum alvast!

Ned. Geref. Kerk van Bilt-hoven

Het in het vorige nummer opgenomen bericht vervalt en moet worden vervangen door het volgende:

Het penningmeesterschap der diaconie der kerk berust bij: W. Dekker, Andreas Foxlaan 41, 3734 GA Den Dolder. Postgiro-rekening: 4201488 of ABN te

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD!

Bilthoven rek.nr. 55.24.27.101.
Giro ABN is: 162260.

Uit breder kring

COGG-conferentie

De jaarlijkse conferentie van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte wordt D.V. gehouden op donderdag 17 april a.s. om 10 uur in 'De Aker' te Putten. In het herdenkingsjaar van de Doleantie zal dr L. G. Zwanenburg te Ede spreken over: De Doleantie en de huidige kerkelijke situatie.

Coreferent zal drs W. Bakker te Amstelveen zijn.

De deelnemersprijs is f 25,-, consumpties en lunch inbegrepen.

Men kan zich nu reeds opgeven bij de secretaris ds J. H. Velema, Whemelaan 6, 8071 GZ Nunspeet, tel. 03412-51379, giro 880514.

Vernieuwing van de kerk

De Theologische Studenten Gemeenschap houdt n.a.v. haar 10-jarig bestaan een conferentie over het thema 'Vernieuwing van de kerk'.

Sprekers zijn prof. dr J. P. Versteeg („Ambt en charisma”), prof. dr H. Jonker („Pastoraat en prediking”), dr A. Noordegraaf („Gemeenteopbouw”) en dr J. J. Rebel („Pastoraat voor onvermogen”).

Verder worden er workshops georganiseerd, o.a. over: jeugdcatechese, toerusting kerkeraadsleden, charismatische gemeenteopbouw, tekstkeuze voor prediking.

Deze conferentie wordt gehouden van 12-14 maart in het Koetshuis van kasteel Rhederoord te De Steeg.

Inlichtingen en opgave: telefoon 05202-24961.

Nieuwe vereniging: ouders en vrienden van homofielen

Op 30 augustus 1985 is opgericht: de „Vereniging ouders en vrienden van homofiele broeders en zusters in de Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde kerken”. De stuurgroep van de vereniging bestaat uit een achttal leden, afkomstig uit beide genoemde kerken.

Het ligt in de bedoeling om in het voorjaar van 1986 een landelijke ontmoetingsdag te organiseren. Nadere berichtgeving volgt nog.

Wie meer wil weten en/of van de vereniging lid wil worden, kan contact opnemen met één van de hieronder genoemde kontaktpersonen.

1. Mw. M. F. de Geus-Bikker, Henegouwen 1, 3831 AD Leusden-C. Tel. 033-942640.
2. Dhr. J. van Dam, Walstro 29, 3831 WT Leusden-C. Tel. 033-948850.
3. Dhr. E. J. de Vries, De Rozentuin 12, 9203 LP Drachten. Tel. 05120-15968.

Keuze uit meer dan

1000

**geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten**

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

Opbouw-uitgaven

Sinds enige tijd is de brochure „De plaats van de vrouw in de gemeente”, tweede druk, uitverkocht. Inmiddels is de **derde druk** gereed gekomen, zodat de brochure weer verkrijgbaar is. Ook zijn nog leverbaar: ds M. R. v. d. Berg, Jeremia, en drs P. J. van Kampen. Anthroposofie.

Voor het bestellen van deze uitgaven kunt u gebruik maken van onderstaande antwoordstrook.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

..... ex. „De plaats van de vrouw in de gemeente” à f 4,50.

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.

..... ex. Drs. P. J. van Kampen, Anthroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten.

De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.